

Суд буйруғини бериш тўғрисидаги аризаларнинг ўзига хос хусусиятлари.

***Бухоро туманлараро иқтисодий суди судьяси
Чориев Дилшод Шавкатович***

Мамлакатимизда Президентимиз ташаббуси билан "Инсонга эътибор ва сифатли таълим" тамойили асосида халқимиз фаровонлиги йўлида кенг қўламли ислохотлар олиб бориляпти. Бу ислохотлар миллий давлатчилигимиз пойдеворини мустаҳкамлаб, оилалар фаровонлиги, қонун устуворлиги, инсон ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда манфаатларига хизмат қиляпти.

Шу ўринда тадбиркорларга берилаётган имтиёзлар ва уларнинг тадбиркорлик манфаатларини ҳимоя қилишга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Тадбиркорлик субъектларига енгилликлар яратиш мақсадида қонунчиликда бир қатор нормалар тартибга солинган. Шулардан бири судлар томонидан қабул қилинадиган суд буйруқларидир.

Суд буйруғи судья томонидан қуйидаги ҳолларда якка тартибда берилади, агар:

- 1) солиқ қарзини ундиришни юридик шахсларнинг ва фуқароларнинг мол-мулкига қаратиш тўғрисида талаб билдирилган бўлса;
- 2) коммунал хизматлар ва алоқа хизматлари тўлови бўйича қарздорликни ундириш тўғрисида тасдиқловчи ҳужжатларга асосланган талаб билдирилган бўлса;
- 3) ҳужжатлар асосида тан олинган дебиторлик қарзини ундириш тўғрисида талаб билдирилган бўлса;
- 4) талаб тўланмаган, акцептланмаган ва акцептга сана қўйилмаган вексель нотариус томонидан протест қилинишига асосланган бўлса;
- 5) ёзма битим мавжуд бўлган тақдирда, ундирувни қарздорнинг мажбуриятлари бажарилишининг таъминоти бўлган мол-мулкка қаратиш тўғрисида талаб билдирилган бўлса.

Суд буйруғини бериш тўғрисидаги ариза судга ёзма шаклда, судловга тегишлиликнинг умумий қоидалари бўйича берилади. У кредитор ёки унинг вакили томонидан имзоланади.

Аризада қуйидагилар кўрсатилиши керак:

- 1) ариза берилаётган суднинг номи;
- 2) кредиторнинг, қарздорнинг номи (фамилияси, исми, отасининг исми), жойлашган ери (почта манзили) ёки яшаш жойи;
- 3) кредиторнинг қонунчиликка асосланган талаби;
- 4) талабга асос бўлган ҳолатлар ва уларни тасдиқловчи далиллар;
- 5) ундириладиган сумманинг ҳисоб-китоби, ундирув қарздорнинг мажбуриятлари бажарилишининг таъминоти сифатида турган кўчар мол-мулкка қаратилган тақдирда эса, ундирилаётган кўчар мол-мулкнинг тавсифи ва тўланмаган тўловлар суммасининг ҳисоб-китоби;
- 6) ундирилаётган қарздорлик вужудга келган давр;
- 7) илова қилинаётган ҳужжатларнинг рўйхати.

Аризада кредиторнинг ёки унинг вакилининг телефонлари, факслари рақамлари, электрон манзили кўрсатилиши мумкин.

Кредитор суд буйруғини бериш тўғрисида ариза берганида қарздорга шу аризанинг кўчирма нусхасини топшириши шарт.

Суд буйруғини бериш тўғрисидаги аризага қуйидагиларни тасдиқловчи ҳужжатлар илова қилинади:

1) давлат божи ҳамда почта харажатлари белгиланган тартибда ва миқдорда тўланганлигини;

2) суд буйруғини бериш тўғрисидаги аризанинг кўчирма нусхаси қарздорга топширилганлигини;

3) талабга асос бўлган ҳолатларни.

Коммунал хизматлар учун ҳақ тўлаш бўйича қарздорликни ундириш тўғрисида талаблар билдирилганида суд буйруғини бериш тўғрисидаги аризага:

1) истеъмолчи билан тузилган шартноманинг;

2) қарздор тан олган қарз юзага келган давр кўрсатилган қарз ҳисоб-китобининг;

3) пеня ҳисобланиши тўғрисидаги ва истеъмолчини тегишли коммуникация тармоқларидан узиш ҳақида огоҳлантириш кўрсатилган, қарзни узиш тўғрисидаги талабнинг;

4) истеъмолчини тегишли коммуникация тармоқларидан узиш ҳақидаги ёхуд етказиб беришни технологик ёки авария захираси даражасигача чеклаш тўғрисидаги далолатноманинг кўчирма нусхалари илова қилинади.

Агар суд буйруғини бериш тўғрисидаги ариза кредиторнинг вакили томонидан имзоланган бўлса, аризага вакилнинг ваколатларини тасдиқловчи ишончнома илова қилинади.

Шунингдек, Солиқлар бўйича қарздорликни ундиришни юридик шахслар ва фуқароларнинг мол-мулкига қаратиш тўғрисидаги аризага қуйидаги ҳужжатлар илова қилиниши лозим:

солиқ қарзи борлиги тўғрисида солиқ тўловчининг шахсий карточкасидан кўчирма;

тўлов топшириқномалари, тўлов талабномалари ва инкассо топшириқномалари мавжудлиги тўғрисидаги маълумотнома.

ИПК 149-моддаси иккинчи қисмининг [8-банди](#) ҳамда Солиқ кодексининг [115](#) ва [116-моддалари](#) талабидан келиб чиқиб, ундирувни солиқ тўловчининг мол-мулкига қаратиш тўғрисидаги даъво аризасига солиқ қарзини узиш тўғрисидаги талабномани солиқ тўловчига юборилганлигини тасдиқловчи ҳужжат ҳам илова қилиниши керак.

7.2. Коммунал хизматлар ва алоқа хизматлари тўловлари бўйича қарздорликни ундириш учун суд буйруғини бериш тўғрисидаги аризага ИПКнинг [138-моддасида](#) кўрсатилган ҳужжатлар илова қилиниши лозим.

7.3. Ҳужжатлар асосида тан олинган дебиторлик қарзни ундириш учун суд буйруғини бериш тўғрисидаги аризага қуйидаги ҳужжатлар илова қилиниши лозим:

қарздор билан тузилган шартноманинг асли ёки нусхаси;

товарлар етказилганлиги, ишлар бажарилганлиги, хизматлар кўрсатилганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар;

қарздорлик тан олинганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар (солиштириш далолатномаси, ёзишмалар ва ҳ. к.)нинг асли.

7.5. Суд буйруғини бериш тўғрисидаги аризага кредиторнинг талабини тасдиқловчи бошқа ҳужжатлар ҳам илова қилиниши мумкин.

Суд буйруғини бериш тўғрисидаги аризага арз қилинган талабни тасдиқловчи ҳужжатлар илова қилинмаган тақдирда, ариза ИПК 141-моддаси биринчи қисмининг [3-бандига](#) асосан қайтарилади.

Шунингдек, Судья суд буйруғини бериш тўғрисидаги аризани куйидаги ҳолларда қайтаради, агар:

1) ариза ушбу Кодекснинг [136-моддасида](#) белгиланган талабларга риоя қилмаган ҳолда берилган бўлса;

2) ариза имзоланмаган бўлса ёки уни имзолаш ҳуқуқига эга бўлмаган шахс ёхуд мансаб мавқеи ёки фамилияси, исми, отасининг исми кўрсатилмаган шахс томонидан имзоланган бўлса;

3) билдирилган талабни тасдиқловчи, шунингдек ушбу Кодекснинг [138-моддасида](#) санаб ўтилган ҳужжатлар тақдим этилмаган бўлса;

4) қарздорга аризанинг кўчирма нусхаси топширилганлигига доир далиллар тақдим этилмаган бўлса;

5) белгиланган тартибда ва миқдорда давлат божи ва почта харажатлари тўланганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар тақдим этилмаган бўлса, давлат божи тўлашни кечиктириш, бўлиб-бўлиб тўлаш мумкинлиги қонунда назарда тутилган ҳолларда эса бу ҳақда илтимоснома мавжуд бўлмаса ёхуд илтимоснома рад этилган бўлса;

6) мазкур тоифадаги низолар учун қонунда ёки шартномада назарда тутилган ҳолларда жавобгар билан низони судгача ҳал қилиш (талабнома юбориш) тартибига риоя этганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар тақдим этилмаган бўлса;

7) суд буйруғи берилгунига қадар кредитордан аризани қайтариб олиш тўғрисида ариза тушган бўлса.

Суд буйруғини бериш тўғрисидаги аризани ушбу модда биринчи қисмининг [1 — 6-бандлари](#) асосида қайтариш ҳақида судья ариза судга келиб тушган кундан эътиборан беш кундан кечиктирмай, ушбу модда биринчи қисмининг [7-банди](#) асосида эса суд буйруғини бериш тўғрисидаги аризани қайтариш ҳақидаги ариза келиб тушгандан кейинги кундан кечиктирмай ажрим чиқаради.

Суд буйруғини бериш тўғрисидаги аризани қайтариш ҳақидаги ажрим устидан шикоят қилиниши (протест келтирилиши) мумкин.

Суд буйруғини бериш тўғрисидаги аризанинг қайтарилиши йўл қўйилган камчиликлар бартараф этилганидан кейин ушбу ариза билан судга умумий тартибда иккинчи марта мурожаат этишга тўсқинлик қилмайди.